

Herinrichting plangebied Zuiderdiep

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

30 juli 2007 / rapportnummer 1632-110

INHOUDSOPGAVE

1. OORDEEL OVER HET MER	5
2. AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING	6
2.1 Doelstelling.....	6
2.2 Alternatief 'Beter Plan Zuiderdiep'	6
2.3 Landschap.....	7
2.4 Overige aanbevelingen	8
3. EVALUATIEPROGRAMMA.....	8

BIJLAGEN

1. Projectgegevens
2. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. OORDEEL OVER HET MER

De Stuurgroep Deltanatuur¹, Rijkswaterstaat Zuid-Holland en het waterschap Hollandse Delta zijn voornemens om de Zuiderdieppolders om te vormen van een agrarisch gebied tot een brak tot zout intergetijdengebied met hoge natuurwaarden en recreatiemogelijkheden. Tevens zijn zij voornemens om in het Zuiderdiep en de aanliggende polders een gezond en duurzaam watersysteem in te richten, te zorgen voor voldoende waterberging en te zorgen voor een optimale waterhuishouding voor onder andere de landbouw.

De reden voor dit initiatief is driedelig:

- de natuuropgave vanuit het project Deltanatuur;
- het vervallen van de huidige innamepunten van zoet water in verband met het Kierbesluit;
- de waterhuishouding in de Zuiderdiepboezem voldoet niet aan de kwantiteits- en kwaliteitsdoelstelling.

Voor de realisatie van het initiatief is het nodig de bestemmingsplannen van de gemeenten Goedereede en Dirksland te herzien. Het doorlopen van een milieueffectrapportage (m.e.r.) is hiervoor verplicht in verband met een functiewijziging groter dan 250 ha van landbouw naar natuur.² Deze procedure draagt bij aan de besluitvorming over de bestemmingsplannen. De gemeenteraden treden op als bevoegd gezag, waarbij de gemeenteraad van Dirksland optreedt als coördinerend bevoegd gezag.

De Commissie heeft naast het milieueffectrapport (MER) ook het voorontwerpbestemmingsplan van de beide gemeenten bestudeerd. In de voorontwerpbestemmingsplannen wordt een ruimtelijke reservering gemaakt van circa 400 hectare voor de functie natuur en water met recreatief medegebruik in plaats van de huidige functie landbouw. Deze ruimtelijke reservering heeft een globaal karakter, waar beide in het MER onderzochte alternatieven in passen. Er is in het MER en de voorontwerpbestemmingsplannen nog geen keuze gemaakt voor het voorkeursalternatief. De Commissie heeft getoetst of het MER voldoende informatie bevat voor de besluitvorming over de globale ruimtelijke reservering in de bestemmingsplannen.

De Commissie oordeelt dat de **essentiële informatie aanwezig is** in het MER. Hierdoor kan het milieubelang een volwaardige rol in de besluitvorming spelen. De alternatieven zijn goed onderzocht op de relevante milieueffecten en op de effecten voor de landbouw. Daarnaast is het rapport overzichtelijk opgebouwd en beschikt het over een goede, zelfstandig leesbare samenvatting.

De oorspronkelijke alternatieven uit de startnotitie zijn niet onderzocht in het MER. Alleen het alternatief Zoute Slufter uit de startnotitie bleek met optimalisatie te kunnen voldoen aan de doelstellingen. Optimalisatie van Zoute Slufter heeft geleid tot de volgende twee alternatieven die in het MER zijn onderzocht:

- Zoute Slufter met extra graven: Zoute Slufter Plus;

¹ Deltanatuur is de naam van het samenwerkingsverband van overheden dat in nauwe samenwerking met de regio nieuwe gevarieerde, grote waterlandschappen wil realiseren. De organisaties die in Deltanatuur samenwerken zijn: Ministerie van LNV, Ministerie van V&W, Provincie Zuid-Holland, provincie Noord-Brabant, Dienst Landelijk Gebied, waterschap Hollandse Delta, Gemeenten, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten en Stichting Het Zuid-Hollands Landschap. De Provincie Zuid-Holland is het aanspreekpunt voor de Commissie voor de m.e.r.

² Bijlage bij het Besluit m.e.r. 1994, onderdeel C, categorie 9.

- Zoute Slufter met extra graven en extra in- en uitlaat van water: het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).

In beide alternatieven wordt zout Noordzeewater in- en uitgelaten via de spuilsuis bij Stellendam. Door delen van de Zuiderdieppolders af te graven ontstaan hier gronden die in meer of mindere mate worden overstroomd door zout water: slikken, schorren en gorzen. Voor de aanvoer van zoet water wordt een zoetwaterkanaal aangelegd. Ook wordt er een zoetwaterbuffer aangelegd.

In dit advies heeft de Commissie enkele aanbevelingen opgenomen voor de verdere besluitvorming. De Commissie beveelt in het algemeen aan het MER ook te gebruiken bij de besluitvorming die na vaststelling van de bestemmingsplannen zal plaatsvinden, bijvoorbeeld bij de keuze voor het voorkeursalternatief.

2. AANBEVELINGEN VOOR DE BESLUITVORMING

2.1 Doelstelling

De doelstelling van het project is om de Zuiderdieppolders om te vormen tot een brak tot zout intergetijdengebied. In het MER is nog niet precies aangegeven welke natuur wordt nagestreefd, en daarmee welk zoutgehalte daarvoor noodzakelijk is. Een nadere concretisering van de natuurdoelstelling is belangrijk, omdat dit consequenties heeft voor de maatregelen die genomen moeten en kunnen worden. Als gestreefd wordt naar een zo zout mogelijk ecosysteem, moet bijvoorbeeld voorkomen worden dat zoet water wordt ingelaten. Als gestreefd wordt naar een minder zout ecosysteem, is het wellicht wel mogelijk op bepaalde momenten zoet water in te laten.³

Gezien het globale karakter van de bestemmingsplannen lijkt het in deze fase van de besluitvorming nog niet noodzakelijk de gedetailleerde natuurdoelstelling vast te leggen. De voorontwerpbestemmingsplannen bieden de mogelijkheid voor de realisatie van verschillende typen natuurgebieden. De onduidelijkheid over het te realiseren type intergetijdengebied is daarmee geen essentiële tekortkoming.

- De Commissie adviseert om in latere besluitvorming nader te bepalen welke natuur wordt nagestreefd in de Zuiderdieppolders en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.

2.2 Alternatief 'Beter Plan Zuiderdiep'

Het bevoegd gezag heeft in de richtlijnen voor het MER vastgesteld dat de initiatiefnemers het door Maatschap Biemond ingediende alternatief, genaamd 'Beter Plan Zuiderdiep', moeten onderzoeken in het MER.

Door de initiatiefnemers is een quick scan uitgevoerd naar dit alternatief. Hierin wordt geconcludeerd dat het alternatief niet voldoet aan de gestelde criteria. Zowel de natuur- als de waterdoelstelling wordt niet gehaald, het

³ In het MER is geschreven over het inlaten van zoet water in verband met overtollig regenwater in natte perioden. Afhankelijk van de natuurdoelstelling is dit mogelijk. Indien het in het licht van de doelstelling niet mogelijk is zoet water in te laten, zou een alternatief hiervoor kunnen zijn om het overtollig regenwater direct af te voeren naar het Haringvliet via het oostelijk in-/uitlaatwerk.

plan past niet in de geldende wetgeving (Wet beheer Rijkswaterstaatswerken en Natuurbeschermingswet 1998) en het alternatief past niet binnen de planning. Op grond van deze conclusies is het Beter Plan Zuiderdiep niet meegenomen als alternatief in het MER.

De Commissie kan zich vinden in de conclusie dat het alternatief zowel niet aan de natuur- als aan de waterdoelstelling van het project voldoet. De Commissie stemt er dan ook mee in dat dit alternatief niet in het MER is meegenomen als volwaardig alternatief. Wel beveelt zij aan enkele elementen uit het Beter Plan Zuiderdiep mee te nemen in de verdere besluitvorming over Zoute Slufter Plus en het MMA. Hierop wordt ingegaan in onderstaande aanbevelingen.

2.3 Landschap

In de vastgestelde richtlijnen voor het MER is gevraagd de grotere landschappelijke samenhang in de gehele zuidrand van het Haringvliet te beschrijven en aan te geven hoe de natuurontwikkeling van het plangebied in die samenhang is verankerd. De Commissie heeft dit niet in het MER gezien.

Mede gelet op de inspraakreacties waarin het nut en de noodzaak van het project aan de orde worden gesteld⁴, raadt de Commissie aan bovenstaande alsnog weer te geven op kaart en deze ter inzage te leggen bij de ontwerpbestemmingsplannen.

In het MER is aangegeven dat de grond die vrijkomt in het project verwerkt wordt in plateaus. Hierdoor vermindert de openheid van het landschap en wordt niet aangesloten bij het na te streven intergetijdenlandschap. Dit wordt in het MER beoordeeld als een beperkt negatief effect. Daarnaast is in het MER aangegeven dat de samenhang tussen de natuurontwikkeling in de Zuiderdieppolders en de zuidrand van het Haringvliet versterkt kan worden door buitendijkse oeverontwikkeling langs de zuidrand van het Haringvliet.

Door de schone vrijkomende grond te gebruiken voor de aanleg van eilanden aan de zuidrand van het Haringvliet kan het landschap zijn openheid behouden en wordt natuurwinst behaald. Deze mogelijkheid maakt onderdeel uit van het Beter Plan Zuiderdiep⁵, maar wordt in het MER afgedaan als niet realistisch, omdat het Haringvliet bij de Scheelhoek tussen de 10 en 15 meter diep is, waardoor hiervoor veel grond nodig is.⁶ De Commissie adviseert, gezien de mogelijke positieve effecten op landschap en natuur, meer onderzoek te doen naar de mogelijkheid om de schone vrijkomende grond te verwerken in eilanden aan de zuidrand van het Haringvliet.

- De Commissie adviseert een kaart te maken om het project in het bredere perspectief van Deltanatuur en van de ontwikkelingen aan de zuidrand van het Haringvliet te plaatsen. Deze kaart kan ter inzage gelegd worden bij de ontwerpbestemmingsplannen.

- De Commissie adviseert de mogelijkheid te onderzoeken om met de schone vrijkomende grond eilanden te creëren aan de zuidrand van het Haringvliet.

⁴ Zoals in inspraakreactie 5 en 8.

⁵ Quick Scan Beter Plan Zuiderdiep, Deel C5, onder 4.1 van het MER.

⁶ Deel C5, onder 4.2 van het MER.

2.4 Overige aanbevelingen

Volgens het MER zijn er geen aardkundige objecten binnen het projectgebied.⁷ In Beter Plan Zuiderdiep wordt echter melding gemaakt van herstel van een oude eendenkooi en van een oude heuvel (Heuvelweg) in het plangebied.⁸

■ De Commissie adviseert in de toelichting bij het te nemen besluit uitsluitend te geven over een eventuele oude eendenkooi en oude heuvel in het plangebied.

3. EVALUATIEPROGRAMMA

De bevoegde instanties moeten bij het besluit over de bestemmingsplanwijzigingen aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te vergelijken en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen.

In het MER zijn op verschillende plaatsen elementen aangereikt voor dit evaluatieprogramma.⁹ De Commissie adviseert de aangereikte elementen mee te nemen in het evaluatieprogramma en met name aandacht te besteden aan:

- de ontwikkeling van de kwantiteit en kwaliteit van het zoute en zoete water¹⁰;
- de eventuele ganzenoverlast¹¹;
- de wisselwerking tussen recreatie en natuur

⁷ Deel B, p. 74.

⁸ Deel C5, onder 4.1.

⁹ Deel A, hoofdstuk 7 en Deel B, hoofdstuk 12 van het MER.

¹⁰ Veel insprekers hechten veel waarde aan voldoende zoet water en aan zo min mogelijk invloed van zout (kwel)water: inspraakreactie 2, 3, 4, 6, 7, 7a, 8, 10, 13.

¹¹ In het MER wordt aangegeven dat inzicht in de huidige en toekomstige ganzenoverlast een leemte in kennis is. In de inspraak wordt veel gewezen op de ganzenoverlast. Dit moet dan ook een belangrijk punt van aandacht zijn in het evaluatieprogramma.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Stuurgroep Deltanatuur, Rijkswaterstaat Zuid-Holland en Waterschap Hollandse Delta

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Dirksland (coördinerend) en gemeenteraad van Goedereede

Besluit: herziening bestemmingsplannen

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C9

Activiteit: Het veranderen van een agrarisch gebied tot een brak tot zout intergetijdengebied met hoge natuurwaarden en recreatiemogelijkheden. Tevens het inrichten van een gezond en duurzaam watersysteem, zorgen voor voldoende waterberging en zorgen voor een optimale waterhuishouding voor onder andere de landbouw.

Betrokken documenten

- Milieueffectrapport Zuiderdiep (deel A, B en C), advies en ingenieursbureau DHV, september 2006;
- Voorontwerpbestemmingsplannen Zuiderdieppolder, gemeente Dirksland en gemeente Goedereede; 2007
- Rijkswaterstaat (2005), Quick scan van de mogelijkheden van de aanleg van eilanden in Haringvliet en Hollandsch Diep.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: "Ons Eiland" d.d. 11 augustus 2005 en in het "Eilanden-Nieuws" d.d. 12 augustus 2005
aanvraag richtlijnenadvies: 1 augustus 2005
ter inzage legging startnotitie: 15 augustus tot en met 15 september 2005
richtlijnenadvies uitgebracht: 17 oktober 2005
richtlijnen vastgesteld: 24 november 2005

kennisgeving MER in: "Ons Eiland" en in het "Eilanden-Nieuws"
aanvraag toetsingsadvies: 16 mei 2007
ter inzage legging MER: 23 mei tot en met 4 juli 2007
toetsingsadvies uitgebracht: 30 juli 2007

Bijzonderheden:

De ruimtelijke reservering in de bestemmingsplannen heeft een globaal karakter. Beide onderzochte alternatieven passen hier in. In het MER en de voorontwerpbestemmingsplannen is nog geen keuze gemaakt voor het voorkeursalternatief. De Commissie heeft getoetst of het MER voldoende informatie bevat voor de besluitvorming over de globale ruimtelijke reservering in de bestemmingsplannen.

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag

centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

drs. J.A.A.M. Leemans

prof. ir. E.A.J. Luiten

mr. drs. M.A. Poortinga (werkgroepsecretaris)

ir. R.F. de Vries

ir. J.H.A. Wijbenga

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. F.K.N. Barends namens WBE Goeree-Overflakkee, Den Haag
2. J.J. den Baars namens Fruikwekerij & Camping Oranjarahof, Dirksland
3. G.J. van den Brink namens Voetbalvereniging Stellendam, Stellendam
4. F.C. Goekoop, Goederee
5. J. Dijk
6. A&S Advocaten namens Halshoeve B.V., Wageningen
7. Fam. J.M.B. van Adrichem, Melissant
8. Agrimaco, Moerkapelle
9. A.J.M. Buijs, Dirksland
10. Cumela Impuls, Nijkerk
11. Vereniging voor Eigenaren en/of exploitanten van Recreatieterreinen te Ouddorp aan Zee (Veero), Ouddorp
12. L.H.M. van Loon, Melissant
13. G.J.J. Jacobs, Middelharnis; A. van de Heijden, Middelharnis; L. Soldaat, Stad a/h Haringvliet; E.A. Soldaat, Stad a/h Haringvliet (vier eensluitende reacties)

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Herinrichting plangebied Zuiderdiep

De Stuurgroep Deltanatuur, Rijkswaterstaat Zuid-Holland en het waterschap Hollandse Delta zijn voornemens de Zuiderdieppolders om te vormen tot een brak tot zout intergetijdengebied met hoge natuurwaarden en recreatiemogelijkheden. Tevens zijn zij voornemens om in het Zuiderdiep en de aanliggende polders een gezond en duurzaam watersysteem in te richten, te zorgen voor voldoende waterberging en een optimale waterhuishouding voor onder andere de landbouw. Voor de realisatie van het initiatief is het nodig de bestemmingsplanen van de gemeenten Goedereede en Dirksland te herzien. Het doorlopen van een milieueffectrapportage is hiervoor verplicht.

ISBN: 978-90-421-2180-5